

כל החיילים, משום שלא נמסרה להם הודעה על הביקורת. בכמה מקרים לא נכחו נציגי המשק בעת הביקורת.

*

ממצאי הביקורת מצביעים על כך, שחלק מחיילי השל"ת, כיניהם גם בעלי מקצועות צבאיים, וכולם בשירות חובה, אינם כלולים ברשת גיוס, המאפשרת זימון המיידית במקרה הצורך.

ממצאי מעקב

מבצע ליטני

דו"ח שנתי 29, עמ' 700

ממצאי הביקורת בנושא "מבצע ליטני" נדונו בוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת. בסיכומיה והצעותיה של הוועדה, שאושרו במליאה, נאמר בין השאר: "הוועדה פונה למבקר המדינה לקיים מעקב ולדווח לה על האמצעים שנקטה מערכת הביטחון ליישום ההלחם שהופקו בעקבות "מבצע ליטני", הן בפיקוד הצפון והן בפיקודים אחרים, זאת כדי למנוע הישנות ליקויים כאלה גם בפיקודים אחרים".

בחודשים נובמבר 1980 — ינואר 1981 ערך משרד מבקר המדינה ביקורת מעקב בדבר תיקון חלק מהליקויים, שהובאו בדו"ח שנתי 29, בקשר לפעולות שה"ל במבצע ליטני. הביקורת לגבי תיקון כמה מהליקויים שהועלו בדו"ח האמור שיש להם היבט כללי, תימשך.

גיוס חטיבת חיל רגלים

עד דצמבר 1978 לא הוקם מרכז גיוס קבוע באיזור שבו מתגוררים מרבית חיילי המילואים של החטיבה.

בינואר 1980 הוקם מרכז גיוס קבוע באיזור שבו מתגוררים מרבית חיילי המילואים של החטיבה.

לוח לאזעקה טלפונית של פעילי גיוס לא אותר, וכשאותר, נמצא בלתי מעודכן.

ביקורת המעקב העלתה מספר ליקויים לגבי לוח האזעקה הטלפונית של פעילי הגיוס של החטיבה, המורכב מארבעה לוחות משנה: ברשימת המפקדים לא נכללו סגנים של מפקדי פלוגות, כפי שגדרש בנוהל הגיוס החטיבתי, וברשימת מפיצים של הג"א, המיועדים להפיץ צווי גיוס ב"4 צירים, היו רק 38% מבין המפיצים שהיו דרושים. לגבי פעילי גיוס אחדים נמצאו שיבושי שמות, כתובות או מספרי טלפון.

מסקנות קצין בודק הצביעו על תקלות בסדרי הקליטה של חיילי המילואים שהתייצבו ובהכוננתם ליחידותיהם, לנקודות ההצטיידות ולמקומות אכילה ושינה.

הוקצו שטחי התארגנות; הוכן שילוט מכוון לשעת חירום אל נקודות קליטה שלישיות, נקודות הצטיידות ושטחי התארגנות.

הקצין הבדק קבע, שרשת הקריאה של החטיבה לא הייתה כשירה לגיוס חירום. בעקבות מסקנה זו הוכנה רשת הקריאה מחדש ובאוקטובר 1978 נערך בחטיבה תרגיל גיוס מבוקר, אך 228 חיילים שנקראו לא התייצבו: 99 משום שהכתובות ברשת הגיוס היו שגויות או

שמפצי הצווים לא איתרו אותן; ו-129 חיילים לא היו בכיתם, אף על פי שהוועדה על התרגיל נשלחה אליהם. בקשר לעניין זה ציינה הוועדה לענייני ביקורת המדינה, שליוויים בתהליך הגיוס משמעותם פגיעה במערכת גדולה, והמליצה על עריכת תרגולים מתמידים ועל ענישה חמורה של המפקדים שיתרשלו במילוי צווי הקריאה או של האחראים הישירים למערכת הגיוס.

במאס 1980 בוצע בחטיבה תרגיל גיוס פתח עד ימ"ח, שמטכ"ל/אג"מ הגדיר כ"נכשל". ביקורת של מטכ"ל/אכ"א במרכז הגיוס החטיבתי, במאי 1980, העריכה את הניהול, האחזקה והעדכניות של עזרי הגיוס כ"בינוניים". באוגוסט 1980 בוצעו לפי הוראת סגן הרמטכ"ל, בעקבות לקחי התרגיל דלעיל, סיורי כתובות מבוקרים, לרבות גיוס חיילים עד מקומות מפגש, לכל מרכז גיוס מרחבי בנפרד, עם הדרכה מקדימה לפעילי גיוס ברמות השונות. שיעור ההתייצבות הגיע ל-94% בממוצע.

ביקורת נוספת של מטכ"ל/אכ"א, שנערכה בספטמבר 1980 במרכז הגיוס החטיבתי, העריכה את הניהול, האחזקה והעדכניות של עזרי הגיוס כ"טובים".

בבדיקת המעקב שערך משרד מנכ"ר המדינה בדצמבר 1980 נמצא, כי 54% מבין ראשי החוליות, בשלושה מבין 27 איזורי הפצה שנבדקו, לא ביצעו סיורי כתובות, שהוטל עליהם לבצע במאי-יוני 1980, או לא החזירו למרכז הגיוס את טופסי הסיוור שנמסרו להם. לא היו במרכז הגיוס עותקים של חלק מהעזרים המועברים באופן שוטף לפעילי גיוס, לצורכי עדכון, ואותרו ליקויים בעדכון רשת הגיוס על סמך הודעות שינוי, שנתקבלו באקטובר 1980 ממשרד הקישור של שתי יחידות משנה שנבדקו. מקצת ממקומות מפגש ונקודות דיווח לא אושרו מראש, כדרוש. בסוף ינואר 1981 הודיע קצין חי"ר וצנחנים ראשי למשרד מבקר המדינה שחלק מהליקויים תוקנו.

לדעת הביקורת ראוי לערוך עוד תרגיל גיוס פתח עד ימ"ח, כדי לקבל תמונה מדויקת יותר על כוונות רשת הקריאה.

מודיעין שדה

מחסן המפות וחומר מודיעין השטח נמחלקת מודיעין של הפיקוד לא היה ערוך לחלוקה מהירה, כנדרש. החומר לא היה מחולק למנות יחידתיות.

שונתה- מדיניות החלוקה של מפות- וחומר מודיעין שטח, המיועדים לשעת חירום. מחסן הפיקוד מאחסן רק כמות חומר מוגבלת, ממוינת לפי סוגים, והותקנו בו פתחים המאפשרים חלוקה והעמסה בו זמנית של חומר המודיעין על כלי רכב של יחידות.

בבדיקת משרד מבקר המדינה שנערכה בדצמבר 1980 נמצא, שמאז מבצע ליטני לא נערכה במחסן ביקורת חילית-מקצועית או ביקורת כוונות, ואין פקודות קבע בדבר סדרי חלוקת חומר שטח ומפות בשעת חירום; נאגף שבו מוחזק חלק מחומר השטח ומפות, הוכן שילוט למדפים ומפת מיקום פנימית רק לגבי חומר השטח.

לא הייתה בידי מחלקת המודיעין של הפיקוד תמונה מלאה על חומר השטח. שהיה בידי הכוחות שאמורים היו להשתתף במבצעים בגזרת דרום הלבנון.

בשעת בדיקת המעקב, שנערכה בדצמבר 1980, הייתה בידי מחלקת המודיעין בפיקוד תמונה בסיסית על חומר השטח של גזרת לבנון.

במהלך המבצע היו מקרים, שחומר שטח פיקודי הגיע לכוחות באיחור. כארבעה חודשים לפני "מבצע ליטני" העיר צוות ביקורת כוונות מטכ"לי לפיקוד הצפון על ליקויים בארגון אמצעי ההובלה וההפצה של חומר מודיעיני לגייסות במלחמה.

פקודות הקבע של מחלקת המודיעין של הפיקוד אינן מפרטות אמצעי הובלה העומדים לרשות מחלקת המודיעין לשם הפצת חומר מודיעיני לגייסות במלחמה. לדברי קצין המודיעין הפיקודי יעמדו לרשות מחלקת המודיעין בשעת חירום כלי רכב מילואים, נוסף על הרכב הסדיר של המחלקה. לדעת הביקורת מן הראוי שעניין זה יעוגן בפקודות הקבע.

ברשות מחלקת המודיעין של פיקוד הצפון היו תיקים לגבי לבנון, חלק מהם לגבי גזירת הפעולה. תיקים אלה עודכנו לאחרונה זמן רב לפני המבצע. גם התיקים האחרים לא עודכנו בשנתיים האחרונות.

במועד בדיקת המעקב, בדצמבר 1980, היו ברשות מחלקת המודיעין של פיקוד הצפון תיקי גזירה לגבי לבנון. משני תיקים שנבדקו, האחד הוצא לאור באפריל 1979, והשני — בדצמבר 1979. על פי הוראות מחלקת המודיעין הפיקודית יש לעדכן את התיקים באורח שוטף. התברר, כי בשני התיקים לא צוינו תאריכי עדכון, לא על גבי התיק ולא על גבי מרבית מוצרי השטח שבתוכו.

חומר מודיעין השטח המאוחסן במחסן הפיקודי — פוטוסטטים, הגדלות של צילומי כפרים ומפות תצלום — המסווג כ"סודי" — לא נספר ולא נוהל לגביו רישום מצאי.

הונהג רישום אך הוא אינו אחיד ואינו משקף את מצאי החומר הסודי; בכל שישה פריטי חומר, שנבחרו באקראי לספירה על ידי משרד מבקר המדינה, נמצאו אי התאמות, ברובן עודפים, אף של מאות עותקים.

ערכות

מבין כוחות עיקריים בגודל של גדוד או למעלה מגדוד, שנעו בנפרד בשלבים ובצירים שונים, רק שלושה נכנסו לדרום הלבנון עם ערכה לפריצת מעבר בשטח חשוד במיקוש.

כדי להתגבר בהתקפה ובהתקדמות בשטח הררי על מכשולי מיקוש, מכתבה תורת הלחימה כי עוצבות שריון ישתמשו בערכות כנ"ל. ערכות אלה מהוות חלק מהציוד התקני של עוצבות שריון.

במועד עריכת בדיקת המעקב, בנובמבר 1980, היה המצאי הכולל של ערכות באוגדות פיקוד הצפון בהתאם לתקן.

עד סוף 1978 לא קבעה מפקדת קצין חימוש ראשי את דרגי התיקון לערכות ואת התקנים לחלקי חילוף בשבילן. מרכז ציוד לחימה וחלפים לא סיפק את מרבית החלפים שהפיקוד דרש באוגוסט 1978.

נקבעו דרגי התיקון לערכות ותקנים לחלקי חילוף. בדיקת מצאי החלפים באחת הסדנאות של פיקוד הצפון העלתה, שהמצאי התאים לתקן במחצית ממספר החלפים התקניים (73); בכרבע ממספר החלפים היה המצאי קטן מהתקן ובכרבע — לא היה מצאי.

ציוד מכני הנדסי

במהלך מבצע ליטני ולאחריו הוטל על יחידת מילואים של ציוד מכני הנדסי (צמ"ה) בפיקוד הצפון לגייס, בכמה מחזורים, כ-10 ימים אופניים למשך כשלושה שבועות. היחידה לא עמדה במיסכה, ולא בתאריכים, אף באחד משלושת מחזורי הגיוס שנבדקו. כתוצאה מכך חלו עיכובים בעבודות התבצורות ובפינוי תושבים מקומיים מתחת להריסות.

מצאי היעים, שבמבצע ליטני היה בהתאם לתקן, הוגדל, והגיע במועד בדיקת המעקב, בדצמבר 1980, לכדי 70% מעל התקן.

באפריל 1980 תורגלה יחידת המילואים בתרגיל גיוס פתע מטכ"לי ו-94% מהכלים שהיו ברשת הגיוס (לרבות יעים) אותרו. ניתנה הוראה לגייס עשרות כלים, וכולם נבדקו ונמצאו כשרים לגיוס.

24 מבין יעים אופניים וחלליים שבמצבת היחידה לא התאימו למשימות האופייניות של הפיקוד.

מספר היעים האופניים והוחללים במצבת היחידה, אשר לא התאימו למשימות האופייניות של הפיקוד, פחת ל-14. שיעורם מכלל היעים ירד עוד יותר לנוכח הגידול שחל במצבה הכללית.

רישומי יחידת הצמ"ה הפיקודית לגבי יעים לא כללו נתונים חיוניים ; רק לאחר המבצע הוחל בריכוז הנתונים החסרים.

לגבי 88% מבין היעים שבמצבה יחידת הצמ"ה הפיקודית, נמצא נתון אחד מבין ארבעה נתונים שחסרו ; שני נתונים רוכזו לגבי 13% מהיעים ולגבי 7% מהיעים ; נתון אחד לא הושג.

מעבר קצה קו התקדמות

עד מבצע ליטני לא היו בצה"ל פקודות לחסימת צירים ולסימון קצה קו ההתקדמות, שנועדו למנוע, בין השאר, מעבר הקו בשוגג.

במאי 1979 פורסמה הוראה מבצעית של מטכ"ל/אג"מ בעניין חסימה ומניעת מעבר כוחות בטעות, לעבר קווי האויב, במלחמה.

הפשרות של רכב קרבי משוריין ורכב

בתקופת המבצע הותרה תנועת כלי רכב חירום על בסיס כמותי, ללא התייחסות למספר הכלי. היו מקרים, שיחידות השתמשו ברכב חירום בלי שקיבלו היתר לכך. רק כחודש לאחר תחילת המבצע הופעל פיקוח על כלי רכב חירום שנעו בדרכים.

בדצמבר 1980 פורסמה הוראת קבע של מטכ"ל/אג"מ שדנה, בין השאר, בהפשרת כלי רכב חירום למבצעים. על פי ההוראה, יוצאו רשימות תנועה לכלי רכב על פי מספרי הכלים לאחר מתן אישור מטכ"לי להפשרה, על בסיס כמותי.

ביזה

על פי הפקודות יש לרשום שלל שהוחרם במחסום ב"טופס החרמה" וב"יומן מחסום" ; הרישומים יועברו ליחידת משטרה צבאית פיקודית, למשמרת במשך שלוש שנים. "טופסי ההחרמה" ו"יומני המחסום" לא נמצאו ברשותה של יחידת המשטרה הצבאית בפיקוד הצפון ; בעקבות הביקורת מונתה, ביולי 1978, ועדת חקירה בדבר היעלמם של המסמכים.

בתחילת פברואר 1979 הורה סגן קצין הביטחון של הפיקוד להעמיד לדין משמעתי מפקד של יחידת משטרה צבאית בשירות מילואים ועוד שני קציני משטרה צבאית מיחידתו. מפקד היחידה, שהיה אמור להישפט בפני סגן קצין משטרה צבאית ראשי, שהה בחו"ל, ובחלוף שלושה חודשים לא ניתן היה, על פי החוק, להעמידו לדין. שני הקצינים הועמדו לדין בפני מפקד משטרה צבאית פיקודי, וזונו.

מחסני חירום של יחידה ב'.

בהשוואה לתקן הכוננות של יחידה ב' חסרו, בין השאר, מספר ניכר מכלי רכב משוריינים וכמחצית ממספר הגיפים, 22% מהטנורים ועוד. גם בהשוואה ל"מצאי החוזי" חסרו כלי רכב.

במועד בדיקת המעקב, בדצמבר 1980, חסרו בהשוואה לתקן העתידי כלי רכב משוריינים, גיפי סיור ו-21% מהטנורים. בהשוואה לתקן שנתי א' 1980 (מצאי חוזי) חסרו גיפי סיור, כשליש ממכילות דלק ומים 2.5 טון, שתי משאיות טכניות ושתי משאיות חילוץ.

עד אוגוסט 1978 לא הייתה רמפה במשטח רכב החירום. עד ינואר 1979 לא הותקנה רשת חשמל למשטח הרכב, ולא היה מחסן לחלקי חילוף.

ביחידה ניבנו מיתקני קבע לימ"ח והם הופעלו באוגוסט 1980. הותקנו שני בורות טיפולים ורמפה עילית ; הותקנה רשת חשמל והוקם מחסן לחלקי חילוף.

לצורך ביצוע אחזקה שוטפת ברכב החירום, בתנאי חורף, הקימה היחידה, בחודשים דצמבר 1978 — ינואר 1979, שתי סככות לטיפול ברכב, בשטח כולל של כ-170 מ². הסככות הוקמו ללא אישור ופיקוח של מרכז בינוי. גג של אחת הסככות הועף בסערה.

יחידת בינוי בדקה את הסככות באוגוסט 1979, ובעקבות הבדיקה הורה מטכ"ל/א"א לפרקן. היחידה השתמשה בסככות עד העברת הימ"ח למיתקני הקבע, באוגוסט 1980. במועד בדיקת המעקב, בדצמבר 1980, הסככות טרם פורקו. קצין התחזוקה של היחידה הודיע, שהוחל בפירוק הסככות בינואר 1981.

נבדקו תיקי הטיפולים של 54 נגמ"שים; בדיקת ביצוע טיפולים ארבעה-חודשיים ודרשנועיים הצביעה על חוסר תכנון, שגרם לכך שכלי רכב, שהיו זקוקים לטיפול, לא קיבלו אותו.

נבדקו תיקי הטיפולים של 11 נגמ"שים לחודשים ינואר—נובמבר 1980, ונמצא, שתכנון הטיפולים עודנו לקוי. מבין 27 טיפולים ארבעה—חודשיים בוצעו שמונה בהקדמה ניכרת לעומת המועד שנקבע בפקודות: במקרה אחד כשלושה שבועות בלבד לאחר טיפול ראשוני או ארבעה—חודשי קודם; בארבעה מקרים — כחודשיים לאחר טיפול קודם; ובשלושה מקרים — כשלושה חודשים לאחר טיפול קודם.

אותרו שישה מקרים שהטיפול הדרוש בוצע בהקדמה ניכרת לעומת מה שנקבע בפקודות: בשני מקרים — יום ויומיים בלבד לאחר טיפול דו שבועי קודם; ובארבעה מקרים — בין ארבעה לשמונה ימים לאחר טיפול קודם. עוד אותרו 14 מקרים, שבהם בוצע טיפול דו שבועי באיחור: בשמונה מקרים — באיחור שבין כשבועיים לכשלושה שבועות; ובשישה מקרים — באיחור של כשבעה.

בארבעה מבין 11 תיקי הטיפולים דלעיל נמצאו טופסי רישום של טיפול דו-שבועי שבהם, לאחר שסומן ביצוע הטיפול, ואף אושר בחתימות המבצע ומנהל העבודה, בוטלו הסימונים והחתימות ונרשם, כי הנגמ"שים לא נמצאו באותם מועדים בימ"ח, עקב הפשרה או שהייה בסדנה. היחידה הודיעה, כי בבדיקה שערכה ביוזמתה, בעקבות מימצא זה, בכל תיקי הטיפולים של נגמ"שים וכלי רכב, אותר רק מקרה דומה נוסף אחד, ולכן יש לראות תופעה זו כחריגה. משרד מבקר המדינה המליץ כי המקרים יבדקו.

נבדקו תיקי הטיפולים של 72 כלי רכב. ב-51 מכלי הרכב שתיקיהם נבדקו לא נעשה "טיפול ראשוני" תוך כחודש מאז החזרתם מהמבצע. בבדיקת מועדי ביצוע טיפולים תקופתיים אותרו עשרות מקרים שלא בוצע טיפול תקופתי כלשהו במשך חודש עד ארבעה חודשים.

משרד מבקר המדינה עיין בסיוכם ביקורת שערך מטכ"ל/א"א במאמר 1980 לגבי החזרתם לכשירות של 15 כלי רכב חירום שהוחזרו מהפשרה, והתברר, כי החזרתם לכשירות נעשתה תוך זמן סביר.

בדיקת תיקי הטיפולים של 14 כלי רכב אחרים, לגבי החודשים ינואר—נובמבר 1980 העלתה, כי מבין 30 טיפולים ארבעה חודשיים בוצעו שמונה בהקדמה ניכרת לעומת המועד שנקבע בפקודות: בארבעה מקרים — בהקדמה של כשלושה חודשים; בשני מקרים — בהקדמה של כחודשיים; ובשני מקרים — בהקדמה של כחודש וכשבועיים. אותרו ארבעה מקרים, שהטיפול הדרוש בוצע בהקדמה של כשבוע ושישה מקרים שהטיפול בוצע באיחור של כשבועיים.

נבדקו תיקי הטיפול של 10 משאיות "ריו" 2.5 טון. בשש מהן לא נעשה טיפול דו-שנתי מזה שלוש עד חמש שנים בקירוב, ובמשאית נוספת — מזה כשמונה שנים.

באחת המשאיות בוצע טיפול דו-שנתי מיד לאחר סיום הביקורת, בינואר 1979; בחמש משאיות — תוך ארבעה עד המישה חודשים ממועד סיום הביקורת; ובאחת — רק כשנה לאחר סיום הביקורת.

ב-47 כלי רכב שהופעלו במבצע, רובם משאיות "ריו" 2.5 טון ו-5 טון וג'יפים, אותרו לאחר המבצע ליקויים שיש לתקנם בסדנה. הם עמדו בהחסטת חירום, בלתי כשירים, במשך כשלושה חודשים.

מאז ספטמבר 1980 דיווחה היחידה לסדנה הפיקודית על 25 כלי רכב הטעונים תיקון בדרג הסדנה. לגבי ארבעה מהם הועברה ההודעה באיחור של כחודשיים, ולגבי חמישה — באיחור של כחודש. כל אותו הזמן עמדו כלי הרכב בהחסנת חירום, כשהם בלתי כשירים לשימוש.

רק לשליש מכלי הרכב מסוג אחד שנבדקו, נמצאו מיכלי דלק מלאים. בדיקת התנעה שנערכה ב־88 כלי רכב העלתה, כי 20 מהם (23%) לא ניתן היה להניע.

בדיקה מדגמית שנערכה בתשעה מבין 105 כלי רכב מסוג אחד וב־10 מבין 131 כלי רכב מסוג אחר העלתה, כי מיכלי הדלק היו מלאים. כל 10 כלי הרכב שנבדקה התנעתם — הותנעו.

בבדיקת 78 נגמ"שים מסוגים שונים נמצא, כי 48 לא היו מכוסים. ברוב הנגמ"שים הבלתי מכוסים נמצאו מים בקרקעית תא מערכת הכוח, בגובה של עד כ־15 ס"מ, שהיו שם כשבוע ימים לפחות.

מאז בניית מיתקני הקבע לימ"ח, באוגוסט 1980, חונים נגמ"שי החירום בסככות, ואין צורך לכסות את פתחיהם.

ב־30 מבין 48 נגמ"שים שנבדקו היו בסיסי אנטנה בלתי מכוסים. מבין 11 נגמ"שים מזוויזים שנבדקו נמצאו 10 ללא מגינים ייעודיים על הפריסקופים בצריח של מפקד ונהג.

בכל תשעה הנגמ"שים שנבדקו מידגמית היו בסיסי אנטנה מכוסים ולא חסרו מגינים ייעודיים על הפריסקופים.

בינואר 1979, עשרה חודשים מתום "מבצע ליטני", טרם נסתיימה החזרתם לכשירות של ארבעה מחסני חירום יחידתיים. בבדיקת אחד המחסנים נמצא, שחסרו פריטי ציוד תקינים; הרישום המכין לא הושלם, ובשקי החפצים המיועדים להימסר לכל חייל בצאתו לפעולה לא בוצע טיפול משמר.

בסיכום של בדיקת כוננות תחזוקתית, שנערכה במיתקני הקבע של הימ"ח באוקטובר 1980, קבע מטכ"ל/אג"א, כי הימ"ח נמצא מסודר ומאורגן יפה. בבדיקת המעקב העלתה, כי במחסן שנבדק על ידי משרד מבקר המדינה, בינואר 1979, חסרים פריטי ציוד תקינים. היחידה הציגה מסמכים מאוגוסט 1980, שהופנו למיפקדה ממונה והתריעו על אי שילובה במערכת הניפוק האוטומטי, עובדה שגרמה עיכוב בהשלמת חלק מהחוסרים. בדיקה מסורגת העלתה, כי היה רישום מכין יחידתי לצוותים, לבעלי מקצוע ולפרט; טיפול משמר בשקי חפצים בוצע בתדירות גבוהה מהנדרש — אחת לשלושה חודשים במקום אחת לשישה חודשים, לפי הפקודות.

בציוד האישי של צוותי הנגמ"שים לא היה לבוש חסין אש וציוד מיגון.

בציוד האישי של צוותי הנגמ"שים אין לבוש חסין אש. חלק מציוד המיגון טרם הושלם.

מחסני חירום יחידתיים אולתרו במבנים קיימים, מפאת מחסור במבנים ייעודיים; ארבעה מהם מוקמו מתחת לבנין קיים, ובהעדר פתחי אורור לא היו מוגנים מלחות. הוצאת ציוד בשעת חירום מתוך שלושה מהם, המשמשים מחסנים של מיפקדות גדודים, אמורה להיעשות דרך מחסן יחידתי אחר, שפתחו צר.

מחסני החירום היחידתיים נמצאים מאז אוגוסט 1980 במבנים ייעודיים; לכל מחסן דלת כפולה, וחלונות המאפשרים אורור.

במחסן החירום של פלוגת הקשר היה עירום. ציוד, שאינו ציוד חירום, שכלל חומרים נפיצים ודליקים.

בדיקת מעקב במחסן פלוגת הקשר ובמחסנים יחידתיים אחרים העלתה, כי המחסנים מסודרים ולא אותר בהם ציוד שאינו ציוד חירום או ציוד נפיץ ודליק.

אוגדת מילואים

ד"ר שנת 29, עמ' 710

כוח אדם

1. בנובמבר 1978 חסרו במצבת האוגדה חיילים בשירות סדיר במקצועות קשר, חימוש ונהיגה. במקומם נקבעו תקנים לאנשי מילואים אך עד סוף דצמבר 1978 אוישו רק 18% מתקנים אלה.

בספטמבר 1980 עדיין חסרו למילוי התקן באוגדה חיילים בשירות סדיר במקצועות קשר ובמקצועות חימוש. להשלמת כוח אדם בשירות סדיר נקבעו תקנים של חיילי מילואים, והם אוישו במלואם.

בסוף ספטמבר 1978 הייתה מצבת חיילי המילואים באוגדה קטנה מן התקן במקצועות סיוור ובמקצועות חימוש.

באוקטובר 1980 הייתה מצבת חיילי המילואים קטנה מהתקן במקצועות לחימה, חימוש ונהיגה.

חטיבת טנקים

1. בדצמבר 1978 היה בחטיבה חוסר כוח אדם בשירות סדיר לעומת התקן. עיקר החוסר היה במקצועות חימוש ובמקצועות תחזוקה. במצבת חיילי המילואים היה בספטמבר 1978 חוסר במקצועות חימוש לעומת התקן.

באוקטובר 1980 היה בחטיבה חוסר של 18 חיילים סדירים במקצועות חימוש ותחזוקה ובחיילי המילואים היה חוסר של כ-12% בלוחמי חרמ"ש ובמקצועות חיל הקשר. במפקדת החטיבה עלתה מצבת החיילים על התקן ב-70%; העודף היה גם במקצועות שבהם חסרו חיילים ביחידות אחרות של החטיבה. בתשובתה הודיעה האוגדה, שבמפקדת החטיבה רוכז כוח אדם, שהיה מיועד לפליטה מחוסר התאמה.

במשרדי הקישור של החטיבה העלתה הביקורת ליקויים רבים בנושאי רישום ודיווח על חיילי מילואים.

ביקורת המעקב שנערכה באוקטובר 1980 העלתה, שתוקנו הליקויים בסדרי הרישום והדיווח, שנמצאו במשרדי הקישור.

2. בסוף דצמבר 1978 ערך משרד מבקר המדינה השוואה של מצבות רכב קרבי ורכב אחר לעומת תקנים ומצאי חזוי. לגבי פריטים חיוניים מצאה הביקורת, שהתקן לא הושלם, לעתים עד כדי מחציתו.

השוואת מצבת רכב קרבי ורכב אחר לתקן, באוקטובר 1980, העלתה, שברוב הפריטים תאם המצאי את התקן, אך נמצא חוסר של 8 ג"פים ועודף במשאיות מדגם ריאו 2.5 טון ו-5 טון. בעקבות הביקורת ביצעה האוגדה ויסות במשאיות מסוג ריאו בין יחידותיה.

בדיקת הרישומים בדבר הטיפולים ב-14 טנקים העלתה, כי מסוף נובמבר עד סוף דצמבר 1978 נעשה בטנקים רק טיפול שבועי אחד.

בדיקת הרישומים בדבר ביצוע הטיפולים ב-20 טנקים באחסנה יבשה בתקופת ינואר – ספטמבר 1980 העלתה, שכל הטיפולים השבועיים בוצעו. לגבי ביצוע הטיפול החדשי נמצא, כי בכמה עשרות מקרים לא בוצע טיפול, או בוצע באיחור של עד שלושה שבועות. האיחור בביצוע הטיפול נבע מחוסר ציוד, שהושלם ביוני 1980.

3. טנקים במחסני חירום צריכים להיות מתודלקים ומזוודים בכל עת. בבדיקתם של 10 טנקים, שנערכה לפי דרישת הביקורת נמצא, כי לא ניתן היה להניע שני טנקים; בכמה טנקים חסר דלק; טנק אחד לא היה מזווד.

בבדיקתם של 14 טנקים, שנערכה לפי דרישת הביקורת, הותנעו כל הטנקים; מיכלי הדלק בכל הטנקים שבאחסנה הכן היו מלאים. בכ-20 טנקים, שאוחסנו באחסנה יבשה, לא היה רישום מכין ובהעדרו אי אפשר היה לעמוד על חוסרים בזיוד.

בדיקת הרישומים על הטיפולים שנעשו במספר טנקים בתקופת ינואר — דצמבר 1978 העלתה, כי בשליש מהם לא נעשו שלושה מן הטיפולים הדורשניים או החודשיים.

בדיקת הרישומים על הטיפולים שנעשו ב-18 טנקים בתקופה ינואר—ספטמבר 1980 העלתה, כי בעשרה מהם לא היו טיפולים בתדירות נאותה.

בדיקת ביצוע הטיפולים בנגמ"שים העלתה, שהיה פיגור בביצוע הטיפול הארבע-חודשי ב-30 נגמ"שים. טיפול מקיף, הנדרש אחת לשנתיים בנגמ"שים שבאחסנה (טיפול ב'), לא בוצע כלל עד דצמבר 1978.

בדיקת המעקב לגבי ביצוע הטיפולים ב-24 נגמ"שים בתקופה מארס—ספטמבר 1980 העלתה, שהטיפול הארבע-חודשי והטיפול הדורשני נעשו כסדרם, אולם נמצאו שישה מקרים, שלא בוצע אחד הטיפולים הדורשניים, וב-18 מקרים בוצע הטיפול הדורשני בפיגור של 5 עד 12 יום.

רכב שהופשר ממחסני חירום טעון, על פי ההוראות, החזרה לכשירות בסדנה מרחבית. שבעה מבין 15 כלי רכב, שהופשרו עוד בשנת 1977, לא הוחזרו לכשירות עד סוף דצמבר 1978.

בדיקת 15 כלי רכב ונגמ"שים שהופשרו העלתה, שכולם עברו טיפול החזרה לכשירות.

4. המצאי של כלי נשק מארבעה סוגים ושל תשעה פריטי ציוד אופטי היה בעת הביקורת נמוך מהתקן.

באוקטובר 1980 נמצא חוסר לעומת התקן בשישה סוגים של כלי נשק. מיפקדת האוגדה הודיעה למשרד מבקר המדינה, בסוף נובמבר 1980, שהחוסר הושלם. עודף גדול לעומת התקן נמצא בתת-מקלעים. המצאי של תשעה פריטי ציוד אופטי היה קטן מהתקן; לאחר הביקורת השלימה האוגדה את החוסר בשני פריטים.

על פי פקודות מטכ"ל יש לערוך בדיקות וספירות מדגמיות בכל מחסן נשק ולרשום אותן ביומן. יומן מחסן הנשק של החטיבה נוהל רק במשך כחודשיים ונמצאו בו רק חתימות על בדיקה יומית על ידי הנשק.

בבדיקת יומן מחסן הנשק נמצא, שספירות הנשק התנהלו כסדרן, חוץ מספירות של מפקד היחידה או סגנו, שהחלו לבצען רק בספטמבר 1980 — שבועיים לפני שנערכה הביקורת.

ביחידות תחזוקה יש לנהל רישום של מספרים טבועים של נשק קל ומכשירים מדויקים שבמצאי היחידה או שברשותה. הביקורת העלתה, שלא הוקפד על רישום מלא במחברת המספרים הטבועים.

השוואה מדגמית של מספרי כלי הנשק למספרים הרשומים במחברת מספרים טבועים העלתה, שבאחת הכנות היו שני כלי נשק שמספריהם לא היו רשומים.

בדצמבר 1978 נמצאו 69 טופסי השאלת כלי נשק שלא חודשו בהם חתימות, כנדרש — אחת לשישה חודשים.

באוקטובר 1980 נמצאו 39 טפסים שלא חודשו בהם חתימות; בארבעה מהטפסים לא חודשה החתימה במשך חצי שנה עד שנה, ובשמונה טפסים — במשך שנתיים עד שלוש שנים. בעקבות הביקורת איחרה החטיבה את כלי הנשק, שנמצאו בידי חיילי מילואים, והחתימה חודשה לגבי רובם.

נערכה ספירת מצאי במחסן הנשק החטיבתי. השוואת תוצאות הספירה לנתונים על המצאי, על פי דו"ח מחשב, העלתה אי התאמות לגבי נשק מתשעה סוגים.

השוואת המצאי במחסן הנשק החטיבתי, באוקטובר 1980, למצאי הרשום בדו"חות המחשב העלתה אי התאמות בשמונה סוגים של כלי נשק — עודף בשישה סוגים וחוסר בשניים.

5. בהתאם לנתוני המחשב, מתחילת ינואר 1979, היה חוסר ניכר בתחמושת חירום בשלושה פריטים לנשק קל ועודף ניכר בשמונה פריטים.

השוואת מצאי תחמושת החירום של החטיבה לתקן העלתה, שברוב פריטי התחמושת היו פערים ניכרים: חוסר בכשני שלישים ממספר הפריטים ועודף בכשליש. מפקדת האוגדה הודיעה למשרד מבקר המדינה, בדצמבר 1980, שהתחמושת העודפת פונתה ולגבי החוסר הוגשה לפיקוד דרישת השלמה.

לצורך שליטה על מלאי תחמושת החירום ניהלה החטיבה, כדרוש על פי הפקודות, רישום ידני של תחמושת. נמצא, כי נתונים אלה לא התאימו בדרך כלל לנתוני המחשב. בספירת מצאי נתגלו אי התאמות בין תוצאות הספירה לבין רישומי היחידה בשמונה פריטים.

בביקורת המעקב נמצא, שהרישום הידני של מצאי התחמושת לא תאם את נתוני המחשב בפריטים מספר. בספירת מצאי מדגמית שערכה הביקורת כבונקר התחמושת של החטיבה התגלו, במחסן חומרי חבלה, אי התאמות בין תוצאות הספירה לבין רישומי היחידה בתשעה פריטים: בחמישה פריטים היה חוסר ובארבעה היה עודף.

במחסן שבו מרוכזים פריטי תחמושת מסוג עשן ותאורה נמצא אי סדר רב ועירומי התחמושת לא היו מסומנים לפי יחידות המשנה. במחסן זה אוחסנו גם 144 פגזים (זרחן) בניגוד להוראת קצין חימוש ראשי. בדצמבר 1980 הודיעה מפקדת האוגדה שמחסן התחמושת אורגן מחדש ונערכה ספירה כללית של התחמושת.

בסוף אוקטובר 1978 זיכתה החטיבה את רישומי התחמושת על פי שלושה שוברים: בהצהרה הכלולה בשוברים לא פורטו האירועים שבהם נצרכה התחמושת ופרטי האישורים של המפקדה הממונה, כנדרש בפקודה.

דו"חות החטיבה על צריכת תחמושת לא חל שיפור; בבדיקה שהתנייחה לחודשים ינואר–אוקטובר 1980 נמצא, שבתקופה זו הוגשו רק ארבעה שוברי צריכה, שהאחרון בהם היה ממארס 1980. בכל הדו"חות לא פורט באיזה אירועים נצרכה התחמושת ולא היו פרטי האישורים שנדרשו.

6. בעקבות ספירה כללית של ציוד, שנערכה בחטיבה ביוני 1978, נתגלה חוסר של אפסנייה בהיקף של כ-2.6 מיליון ל"י. הטיפול באובדנים לא הסתיים עד מועד סיום הביקורת והציוד החסר לא הושלם.

בינואר 1980 נערכה בחטיבה ספירה כללית נוספת ונתגלה חוסר של אפסנייה, שנאמד בעשרות מיליוני ל"י. לאחר בדיקה קבעו נציגי מטכ"ל/אג"א, שיש לערוך ספירה חוזרת, והיא הסתיימה באוגוסט 1980. בעת עריכת הביקורת נעשו פעולות לאיוון הרישומים, אך עד סיום הביקורת, באמצע אוקטובר 1980, טרם הסתיימו איוון הרישומים והוגשו טופסי אובדן ציוד רק לגבי חלק מהציוד החסר, בהיקף של 7.7 מיליון ל"י.

לפלוגה באחד הגדודים, למחלקה הטכנית של גדוד ולמחלקת רפואה לא היו מנות קרב, כנדרש.

משרד מבקר המדינה ערך ספירת מצאי של מנות קרב בשלושה מחסנים. נמצא, שהמצאי לא תאם את הכמויות הרשומות בדו"ח מחשב: בשני מחסנים היה חוסר, ובאחד עודף. ב-11 יחידות משנה לא הייתה התאמה בין הרישום המכין ומצאי מנות הקרב.

יחידת תחזוקה

1. מצבת כוח האדם בשירות סדיר, האחראי למחסני החירום באגף התחזוקה, הייתה בתחילת חודש נובמבר 1978 כ-82% מהתקן; חסרו נהגים וחיילים במקצועות חימוש. מצבת כוח האדם בשירות מילואים הייתה קטנה ב-16% מן התקן.

בספטמבר 1980 נמצא, שכוח האדם בשירות סדיר, האחראי למחסני החירום, היה בהתאם לתקן; מצבת כוח האדם בשירות מילואים הייתה קטנה מהתקן ב-14%.

2. בסוגים שונים של רכב היה חוסר לעומת התקן ובארבעה סוגים — אף לעומת המצאי החזוי. בספטמבר 1980 היה בחמישה סוגים של כלי רכב חוסר לעומת התקן ובשלושה סוגים — אף לעומת המצאי החזוי.

3. במועד הביקורת היו 81 מכלי הרכב שביחידה בלתי כשירים לשימוש. תשעה מכלי הרכב שהו בסדנאות מחוץ ליחידה והשאר ביחידה.

בספטמבר 1980 נמצא, כי חל שיפור: 11 מבין כלי הרכב שברשות היחידה היו בלתי/כשירים לשימוש — ארבעה מחמת ליקויים שתיקונם באחריות היחידה; ושבעה — מחמת ליקויים שתיקונם באחריות הסדנה.

לפי דרישת משרד מבקר המדינה נוסתה התנעתם של כלי רכב שונים: 11 מכלי הרכב לא ניתן היה להניעם.

בביקורת המעקב נוסתה התנעתם של 30 כלי רכב שונים וכולם הותנעו.

ביולי ובאוגוסט 1978 וכן בדצמבר 1978, חסרו ביחידה מצברים לרכב מסוגים שונים; עקב כך היו כלי רכב לא כשירים.

בספטמבר 1980 נמצאו כל המצברים הדרושים לכל סוגי כלי הרכב שברשות היחידה.

בחוראות נקבע, שיש לבצע טיפול ראשוני ברכב המוחזר ליחידת מחסני חירום לאחר אימונים. בתשעה מבין 42 כלי רכב שהוחזרו ליחידה בסתיו 1978 לא נעשה הטיפול הראשוני, אף לא עד תחילת דצמבר 1978.

ב-27 כלי רכב, שהשתתפו באימון ביוני 1980, בוצע הטיפול הדרוש עם החזרתם ליחידה.

הטיפולים הארבעה-חודשיים ותיקוני הרכב נעשים במרכז טיפולים של היחידה. תנאי העבודה במקום לא היו נאותים והדבר הקשה על כיצוע העבודה השוטפת.

בראשית 1979 הוקמו משטח עבודה ומתקן שטיפה במרכז הטיפולים.

4. בעת הביקורת חסרו רשיונות ל-24 כלי רכב ממונעים, ל-19 גוררים ולארבע מלגות; לעשרה גורטורים ולארבע מלגות לא היו ספרי ציוד.

בביקורת המעקב נמצא, שחסרו רשיונות רכב ל-2 מלגות שהיו בהחסנת חירום. בעקבות הביקורת הודיעה מפקדת האוגדה, שהוסדרו הרשיונות למלגות.

5. 18 כלי רכב, שהיו בהחסנת חירום ואסור היה להשתמש בהם ללא אישור הפשרה, נסעו כל אחד 10 עד 55 ק"מ; רכב נוסף נסע 113 ק"מ ורכב אחר — 623 ק"מ.

גם בביקורת המעקב נמצא, ששני כלי רכב שהיו בהחסנת חירום נסעו 360 ק"מ ו-826 ק"מ, ללא אישור הפשרה.

6. למנופים, למדחסים ולעוקבי המים לא נוהלו תיקי טיפול. בעקבות הביקורת הוחל בהכנת התיקים.

היחידה מנהלת תיקי טיפול לציוד. עיון ב-28 תיקים העלה 58 מקרים, שהאחראי על הציוד אישר ביצוע טיפולים בתאריכים שקדמו להצבתו ביחידה ובתאריכים שבהם שהה בחופשה. בנובמבר 1980 הודיעה מיפקדת האוגדה, שהאחראי על הציוד הועמד לדין.

7. בנובמבר 1978 חסרו 9,000 ליטר סולר וכ-12,000 ליטר בנזין לעומת רמות המלאי הדרושות ביחידה. באותו מועד תודלקו כלי רכב ממונעים בבנזין, ממיכליות, בלי רישום. מיקום מצבור הדלק ביחידה היה בניגוד להוראות הבטיחות שנקבעו.

המצאי של בנזין וסולר היה, בעת שנערכה ביקורת המעקב, בהתאם לרמות המלאי שנקבעו ליחידה. מיכלי הדלק של 30 כלי רכב שנבדקו נמצאו מלאים. בדיקת רישומי היחידה על ניפוקי דלק במשך ארבעה חודשים, העלתה 16 מקרים, שנרשמו ניפוקי דלק לכלי רכב בתאריכים שבהם לא היו כלי הרכב ברשות היחידה. מצבור הדלק הועתק למקום אחר, במרחק מתאים, כנדרש בהוראות.

8. בפלוגה קדמית של יחידת שירותי חימוש חסרו, במשך כשנה, חלפים לתותחים ולחלק מהנגמ"שים. חלק מהחלפים היה מונח במחסנים, ללא סדר וללא אבטחה.

הושלמו חלקי החילוף שחסרו בפלוגה הקדמית. החלפים נמצאו מסודרים, והמחסנים היו מאובטחים, כנדרש.

9. באוקטובר 1977 הופקו דו"חות מחשב לשם עריכת ספירת מצאי, אך הספירה לא נערכה. באוקטובר 1978 הופקו דו"חות פעם נוספת, אולם הספירה לא הושלמה עד דצמבר 1978.

בשנת העבודה 1979 בוצעה ספירת מצאי במחסני יחידת שירותי החימוש. בינואר 1980 התחלף המחסנאי האחראי על מחסני יחידת שירותי החימוש, ועל פי ההוראות יש לערוך במקרה זה ספירת מלאי. עד מועד ביקורת המעקב, בספטמבר 1980, לא נערכה ספירה, כנדרש, בשלוש מארבע הפלוגות הקדמיות שביחידת שירותי החימוש. בדצמבר 1980 הודיעה מיפקדת האוגדה, שהספירה הושלמה.

ביוני 1977 התגלה, בעת ספירת מצאי, חוסר של חלפים לנשק קל בערך של כ-320,000 ל"י. מלאי החלפים לא הושלם עד לסיום הביקורת.

בספירת מצאי החלפים לנשק שנערכה בעקבות הביקורת, במארס 1979, נמצא חוסר בסך 2,224,000 ל"י. החלפים החסרים הושלמו באפריל 1980.

בספירה מדגמית של חלפים לרכב, שערך משרד מבקר המדינה בשתי פלוגות של יחידת שירותי החימוש, נמצאו אי התאמות.

נערכה ספירה מדגמית באחת הפלוגות ולא נמצאו אי התאמות.

חטיבת מרחב

דו"ח שנתי 29, עמ' 715

כוח אדם וסדרי גיוס

בספטמבר 1978 הייתה מצבת חיילי המילואים נמוכה מהתקן ב-10 מקצועות הפעלה ואחזקה. במקצוע א', לדוגמה, היה חוסר של 40% ובמקצועות אחרים חוסר של 28% עד 75%.

בנובמבר 1980 היה עדיין חוסר כוח אדם בחמישה מעשרת המקצועות שנבדקו ב-1978. היה חוסר של 20% במקצוע א' ו-24% במקצוע ב'; בשני מקצועות חסרו 35%, ותקנים במקצוע נוסף לא אוישו כלל.

בסוף 1978 ערכה החטיבה תרגיל גיוס. חלק מהחיילים שנקראו לא התייצבו. לגבי 57% מהם התברר, שהם לא התייצבו מפני שהכתובות שהיו רשומות ביחידה לא היו נכונות או שהצווים

לא הגיעו לידיהם. בדו"ח המסכם את התרגיל הועלו ליקויים בארגון ובהפעלה של רשת הקריאה ומערכת ההיסעים.

במאי 1980 נערך תרגיל גיוס מבוקר וגם הפעם לא התייצבו חלק מהנקראים, כמחציתם משום שהכתובות שהיו ביחידה לא היו נכונות. על פי הדו"ח של היחידה למיפקדת הפיקוד, מיולי 1980, תוקנו הליקויים שנחגלו בתרגיל, בעיקר עדכוני כתובות. חלק מהחיילים שלא התייצבו הועמדו לדין משמעתי. לא הועלו ליקויים בארגון רשת הקריאה ובהפעלתה.

בדיקה מדגמית, שהתייחסה לכ-27% מכלל החיילים המוצבים בשלושה גדודים העלתה, ש-15 חיילים שירתו ב-1977 בשירות מילואים יום אחד עד 11 ימים מעל המותר, ללא אישור מהמטה הכללי וחתימה של החייל על הצהרת התנדבות. עוד העלתה הביקורת, ששירותם של כ-18% מכלל החיילים המוצבים בחטיבה פוצל לשלוש תקופות שירות, למרות שהחוק אוסר פיצול ליותר משתי תקופות בלי הסכמת החייל.

בבדיקה מדגמית לגבי 60 חיילים, שנקראו לשירות מילואים, וכמחציתם עוד היו בעת ביקורת המעקב, בנובמבר 1980, בשירות פעיל, לא נמצא אף מקרה אחד של שירות מעבר לחקופה המותרת בחוק, או של פיצול תקופות שירות שלא על פי החוק.

אחזקת רכב וחל"מים

ב-15 מקרים נרשם בטופסי הטיפול הדו-שבועי, ליד פירוט המערכות, כי הן תקינות; אולם זמן קצר לאחר מכן, במסגרת טיפול יותר מקיף, נתגלו ברכב ליקויים רבים, שעוררו ספק לגבי אמינות הרישום של הטיפול הדו-שבועי. ב-50 מקרים לא היה המצבר תקין בעת הטיפול הדו-שבועי ולפיכך לא הותנע הרכב ומערכות שונות, שבדיקתן מחייבת התנעה, לא נבדקו. ב-27 מכלי הרכב (פרט לנגמ"שים) לא נעשתה ביקורת דרשנית.

בנובמבר 1980 נבדק מדגם של 25% מהמשאיות ו-10% מן החל"מים. הליקויים המינימיים, שנחגלו בעת ביצוע הטיפולים התקופתיים, גרשמו בכרטיסי תיקון ותוקנו מיד. הרישומים נוהלו בצורה מסודרת. בבדיקת המשאיות נמצא, שהמצברים היו תקינים וכלי הרכב הותנעו כנדרש. הטיפולים הדו-שבועיים בכלי הרכב בוצעו.

אחזקת ציוד קשר

בשנים 1977 ו-1978 לא נערכה ביקורת כשירות דרג ב' במרבית ציוד הקשר שהיה במחסני החירום; 9 מכשירים נבדקו באפריל 1976. הבדיקה האחרונה בכלי שדה נעשתה באוקטובר 1975, בעוד שעל פי ההוראות יש לבדוק אותם כל חצי שנה. ליקויים דומים הועלו באחזקת חלק מציוד הבדיקה של המעבדה.

בדיקת המעקב העלתה, שציוד הקשר בימ"ח וציוד המעבדה נבדקו ונעשה בהם טיפול בתדירות הדרושה.

פיקוח על צריכת חלפים וחומרים

בדיקת צווי ניפוק במחסן המספק חלפים וחומרים העלתה, שהרס"ר נותן הוראה לנפק חלפים וגם מנפק אותם. סדרים אלה אינם תואמים נוהלי בידוק תקינים. לא חל שינוי במצב.

מחסן הקשר בפלוגת הקשר החטיבתית מספק ציוד, חלפים וחומרים למעבדה ולחידות של החטיבה. החלפים והחומרים מנופקים, לצורך אחזקת ציוד הקשר, ללא רישום וללא פיקוח. ביקורת ציוד וספירת מצאי אחסנה נערכו בפברואר 1976.

הונהג שימוש בצווי ניפוק. בעת ביקורת המעקב, בנובמבר 1980, לא היה מחסנאי ועל הצווים חתמו מוציא הציוד והמקבל. בינואר 1980 נערכה ספירת מצאי כללית במחסן הקשר ובוצעו כל פעולות הרישום שנדרשו על פי תוצאות הספירה.

תחמושת לכוחות היבשה

דו"ח שנתי 29, עמ' 723

1. היה פיגור ניכר בהחזרת תחמושת שנאסרה לשימוש או, לחילופין, בדיווח על כך שאין ביחידה תחמושת מהסוג שנאסר לשימוש.

(א) ביחידות שנבדקו לא נמצאו, בביקורת המעקב, סדרות תחמושת שנאסרו לשימוש מ־1979 עד אוקטובר 1980. באותה תקופה הורה המטכ"ל על איסור בשימוש בתחמושת מ־23 סדרות. בדיקת התייעוד העלתה, כי משך זמן הטיפול להחזרת סדרות אלו למרכז תחמושת היה סביר.

(ב) במפקדת הפיקוד הונהגה שיטת רישום המאפשרת מעקב ופיקוח על תהליך ביצוע ההוראות בדבר החזרת תחמושת אסורה בשימוש למרכז תחמושת, או על דיווח על העדר תחמושת כזו ביחידה.

2. על פי הרישומים של אחת החטיבות, היו במחסנים בין היתר כדורי 7.62 מ"מ רגילים מחמש סדרות, שאחת מהן הייתה אסורה בשימוש. במקום כדורים רגילים נמצאו במלאי כדורי 7.62 מ"מ בסרט חוליות למקלע, וכן הועלו טעויות ברישום סדרות הכדורים.

בדיקת המעקב העלתה, שבמחסני החטיבה לא היו כדורים מסדרות אסורות לשימוש; רישום התחמושת שופר. המלאי שבעירומי התחמושת במחסנים, תאם את הרישום בשילוט על גבי הערימות, הן מבחינת הכמות והן מבחינת מספרי הסדרות. שיטת הרישום-הפנימי, לפי סדרות, במחסני החירום ביחידות, שופרה החל משנת 1979.

3. באותה חטיבה לא נוהל רישום כמויות וסדרות של תחמושת שהיו בכלי רכב קרביים. כמות ניכרת של תחמושת אימונים לא הייתה רשומה.

ביקורת המעקב העלתה, שבחטיבה נוהל רישום התחמושת שבכלי רכב קרביים וכמותה, אך הרישום לא היה מעודכן. תחמושת האימונים הייתה רשומה כנדרש.

4. בשני מחסנים של חטיבה אחרת הוזו תנאי אחסנת התחמושת לקויים: המעברים במחסנים לא התאימו למעבר מלגות ולעתים אף לא למעבר של העובדים. בשתי החטיבות חסר ציוד בעמדות כיבוי האש.

בחטיבה נוספו שני מחסנים, ששיפרו את מצב ההחסנה, אך חסרו עדיין מכשירי כיבוי אש בכל יחידות האוגדה. למשל: מטפה אבקה 50 ק"ג — היה חוסר של 23 יחידות; מטפי כיבוי אישיים — היה מצאי של 2,586 יחידות לעומת תקן של 3,094 יחידות, דהיינו חסרו 508 יחידות.

5. הגידור והדרכים ההיקפיות בשני מצבורי תחמושת פיקודיים קידמיים לא הותקנו כנדרש בהוראות. בפנייה אל אלוף פיקוד המרכז הובאו ליקויים אחרים בנושא אבטחת המתקנים.

חלק מהליקויים תוקנו; ליקויים אחרים, שעליהם העירה הביקורת, עדיין לא באו על תיקונם.

בסיס הדרכה של חיל הים

דו"ח שנתי 29, עמ' 736

כוח אדם

חלק מהמדריכים, להוציא מדריכי בית הספר לחובלים, הוצבו לתפקידי הדרכה מיד עם סיום הכשרתם בבסיס ההדרכה, בלי שצברו נסיון מעשי בשירות.

בבדיקה מדגמית לגבי 20 מדריכים נמצא, שארבעה מהם, הוצבו להדרכה ישירות מקורם, בלי שצברו נסיון מעשי.

פיקוח על ההדרכה

בבסיס קיים מדור פיקוח על ההדרכה, המבצע ביקורות על רמת ההדרכה של המדריכים. על כ־40% מכלל המדריכים, פרט לאלה של בית הספר לחובלים, לא קויימה אף ביקורת אחת. הפיקוח על ההדרכה הורחב והוצאו הוראות משלימות, אך תדירות ביצוע הביקורת לא הגיעה להיקף הנדרש, של ביקורת אחת בחודש אצל כל מדריך.

בית ספר לחובלים

1. הייתה מגמה לקבל לקורס חובלים רק מועמדים שהשיגו ציון 6 ומעלה, אך לפי החלטה נתקבלו גם חניכים שקיבלו ציון 4.5. אחוז הנשירה במהלך הקורס, בין החניכים שהתקבלו בציון נמוך מ־6, היה 65% עד 85%.

עדיין מתקבלים לקורס חובלים חניכים בציון נמוך מ־6; אחוז הנשירה או ההדחה מבין חניכים אלה, בשני מחזורים שנבדקו, הגיע ל־66% לעומת אחוז הנשירה הכללי שהיה: במגמת שיט — 50%–59% ובמגמת מכונה 37%–57%.

2. נקבעה תדירות הפיקוח על כל מדריך בבית הספר לחובלים. מלבד הפיקוח על ידי מפקד השלב עסקה בפיקוח, בתפקיד חלקי, קצינה בעלת תואר אקדמי; היא פעלה ללא תיאום עם המדור לפיקוח על ההדרכה.

נקבעו הוראות בקשר לתדירות הפיקוח על המדריכים בבית הספר לחובלים, לפיהן יקויים הפיקוח המקצועי על ידי מפקד השלב בתדירות של שתי ביקורות בתקופת השלב לכל מדריך. עוד נקבע בהוראות, שקצין הפיקוח של בית הספר יקיים, בהנחיית קצין הפיקוח של הבסיס, ביקורות נוספות של שיטות ההדרכה והשליטה של המדריכים בחומר הלימודים ובחניכים.

השתלמויות

מלבד הכשרה במסגרת הקורסים, מתקיימות בבסיס השתלמויות מקצועיות של שעות אחדות לחיילים מיחידות שונות בחיל הים. מאוקטובר 1977 עד מארס 1978 בוטלו 200 השתלמויות, רובן (53%) בגלל אי הופעת החיילים שזומנו.

בדיקת הנתונים על ההשתלמויות בחודשים מארס עד אוגוסט 1980 העלתה, שבוטלו 28 השתלמויות שתוכננו באותה תקופה; כ־11 (13%) מכלל ההשתלמויות שקויימו השתתפו רק 40% עד 60% מכלל החיילים שזומנו. ביתר ההשתלמויות הייתה השתתפות מלאה.

אפסנייה ייעודית

פעולות אחזקה של אפסנייה ייעודית היו מפוצלות בין גורמים מספר ונוהלו באופן לא חסכוני.

פעולת האחזקה מרוכזת כיום בשליטה של מפקד פלגה טכנית, המקיים מעקב רצוף אחר התקדמות הטיפול של הגופים השונים בצידו הייעודי.

בדיקת דוחות ביצוע אחזקה של הצידו הייעודי — ביניהם מכשירי קשר, גילוי וניווט — מהחודשים אוקטובר 1977 עד מארס 1978 העלתה מקרים, שמכשירים ומיכללים לא היו במצב תקין במשך שבועיים עד שלושה חדשים.

בדיקה מדגמית של חמישה פריטי אפסנייה ייעודית, בערך כספי ניכר, העלתה, שהפריטים היו במצב תקין ופעולות אחזקתם נעשו בתדירות הדרושה.

במחסן של בית הספר לאלקטרוניקה נמצאו כ־70 פריטים שלא היה בה שימוש בבית הספר.

בדיקת מדגם שנערכה לגבי כ־100 פריטי ציוד אלקטרוני לא העלתה פריטים שלא היה בהם שימוש.

רישום ממוכן על כוח אדם

דו"ח שנתי 29, עמ' 745

מבנה ותקן כוח אדם

במרכז המיכון שמפעיל מטכ"ל / אכ"א, לשם עיבוד ואספקה של נתונים על כוח האדם לכל מערך צה"ל (להלן — המרכז) ישנם ענפים ומדורים, הכפופים למפקד המרכז. באוקטובר 1978 פעלו במרכז גופים נוספים, שלא נכללו במבנה שאישר מטכ"ל / אג"מ.

בביקורת המעקב נמצא, כי בוטלו שנים משלושת הגופים שלא נכללו במבנה שאושר למרכז; השלישי נכלל בתקן חדש, שפורסם באוגוסט 1980. ביוני 1980 נקבע, שהשלישות הראשית תרכז את רישום כוח האדם בצה"ל ותישא באחריות לנכונות הרישום הממוכן ועדכניותו.

המצבה של המרכז עלתה על התקן, בעיקר בבעלי המקצועות הבאים: קצין תיכנון, תכניתן, פקיד-טכני-מחשב ומפעיל ציוד עזר למחשב.

בהשוואת מצבת כוח האדם לתקן, בספטמבר 1980, נמצא, כי הפער הכולל נסגר, אך נמצאו מקרים מספר שבהם לא הייתה זהות בין בעלי המקצועות שבמצבה לבין התקן, כיוון שמספר תפקידים, שבהם היה חוסר, אוישו על ידי בעלי מקצועות שבהם היה עודף.

תקן חיילי מילואים במרכז, לשעת חירום, נקבע לשני קצינים וחוגר בלבד; אך על פי דו"ח מחשב מנובמבר 1978 היו מוצבים במרכז עשרות חיילי מילואים במקצועות שונים.

נקבע תקן חדש לחיילי מילואים, שכלל בספטמבר 1980 עשרות חיילים; במצבה היו באותו חודש 10 חיילים מעל התקן.

מערכת איסוף נתונים

1. באוקטובר 1978 החליט מטכ"ל / אכ"א, שעל היחידות לעדכן את הרישומת הממוכנת בנושאי כוח אדם לא יאוחר מ-48 שעות לאחר כל אירוע.

חל שיפור: במאי 1980 הונהגה שיגרת דיווח יומי בכל יחידות צה"ל, דבר שהביא לעדכון שוטף של הנתונים בנושאי כוח אדם.

2. משרד מבקר המדינה בדק שבעה דו"חות שהופקו בדצמבר 1978 וכללו כ-405,000 אירועים. הבדיקה העלתה, ש-64,000 אירועים נפלטו כשגויים, היינו כ-16%, שהוא שיעור גבוה מהמקובל במערכות כאלה. לגבי אירועים מסוימים הגיע אחוז השגויים אף עד 70%.

בבדיקה שנערכה בספטמבר 1980 הועלה, כי חל שיפור מסוים: מתוך כ-850,000 אירועים שהוזרמו למחשב בתקופה של כחודש, נפלטו כ-95,000 אירועים, המהווים כ-11%. לגבי אירועים מהסוג שנבדקו בשנת 1978 הגיע אחוז השגויים עד 29%.

3. לא הונהגה שיטת מעקב ממוכנת לבדיקה אם תוקנו שגויים; בפועל הוזרם תיקון השגויים במספר שוטף חדש ולא ניתן היה לדעת מהדו"חות החדשים שהופקו אם ומתי נקלטו הנתונים הנכונים.

בספטמבר 1980 נמצא, כי הליקוי עדיין לא תוקן. מערכת מעקב אוטומטית מופעלת לנסיין לגבי חלק מהאירועים.

מרכז רישום מרחבי

בדיקת דו"חות השגויים שהופקו באחד ממרכזי הרישום המרחביים העלתה פגמים בשיטת הבדיקה של הנתונים שהוזרמו באמצעות מרכז הרישום המרחבי.

בספטמבר 1980 נסגר מרכז הרישום המרחבי והועבר לפיקוד.

מבין 413 בקשות להוצאת פקודת הצבה לחיילים, שהועברו מיחידה ליחידה במסגרת עוצבה אחת, נמצא, שבקשות רבות הוגשו על ידי היחידות לשלישות הראשית באיחור רב, שהגיע לעתים עד שישה חודשים. כל עוד לא הוצאה פקודת ההצבה לגבי החייל ולא נרשמה במחשב, לא ניתן היה לקלוט לגבי אותו חייל חלק מהאירועים שדווחו עליו על ידי היחידה החדשה, שבה הוא משרת.

בבדיקה של כ-20,000 בקשות להוצאת פקודות הצבה שהורמו על ידי היחידות, באמצעות השלישות הראשית, באוגוסט 1980, נמצא, כי חל שפור, אולם עדיין ישנו פיגור של 19 יום, במוצע. באותו חודש הונהגו נהלים ועזרים אשר באמצעותם יש לדווח על כל התייצבות פיסית של חייל ביחידה, כולל סיפוח.

בדיקת 330 טופסי דיווח על סיום שירות מילואים פעיל, של תשע יחידות במרכז הרישום המרחבי העלתה, כי מרבית הטפסים הועברו באיחור של שלושה שבועות, במקום דיווח למרכז המיכון בו ביום.

בדיקת המעקב שנערכה בספטמבר 1980, העלתה, כי חל שיפור בהעברת טופסי הדיווח על ידי היחידות; הפיגור הממוצע היה של כ-10 ימים.

פקודת מטכ"ל קובעת, שיש לשלם לחייל מילואים את המגיע לו ביום סיום השירות. ב-14 מ-330 מקרים שנבדקו (4%) נמצא שהתשלום לחייל לא בוצע בהתאם לפקודה.

בדיקה מדגמית של 1,300 טופסי דיווח על סיום שירות העלתה, שחל שיפור לעומת המצב שהיה בשנת 1978: נמצאו 19 מקרים (כ-1%) שבהם בוצע התשלום שלא בהתאם לפקודה; בשבעה מהם עלה האיחור על 29 ימים.

ענף תכנון

1. בחלק מתיקי ענף תכנון במרכז המיכון לא היו כל המסמכים הדרושים לעריכת שינויים בתכניות המחשב, ולכן חלק מהשינויים שנדרשו בתכניות לא בוצעו.

באוקטובר 1980 הודיע מטכ"ל/אכ"א למשרד מבקר המדינה, כי נעשה שחזור לגבי מערכות מספר; ולגבי קובץ אחד לא יבוצע שחזור אלא תוקם מערכת חדשה.

2. כדי לסייע למטכ"ל/אכ"א בתכנון מערך המילואים הוכנה בענף תכנון תכנית חדשה המכונה "פיתוח מצבת מילואים". הפעלתה של תכנית זו לוותה תקלות רבות והוחלט על כתיבת תכנית חדשה. כן הייתה במרכז מערכת בשם "פיתוח המצבה הרב שנתית", אך תכנית זו לא ענתה על דרישת מחלקת התכנון. עד סיום הביקורת בדצמבר 1978, לא הוכנה תכנית חדשה למערכת.

בבדיקת המעקב נמצא, שתכנית "פיתוח מצבת מילואים" פועלת כראוי אך עדיין לא הוכנה תכנית חדשה למערכת "פיתוח המצבה הרב שנתית".

נוהלי גיוס חירום

1. קציני הקישור באוגדה, שלגביה נערכה הביקורת, העבירו למרכז הגיוס האוגדתי דיווחים על גבי כרטיס דיווחים. לא היו הוראות שחייבו את קציני הקישור להשאיר אצלם נתונים, שבעזרתם ניתן לשחזר את המידע, שהועבר למרכז הגיוס.

בבדיקת המעקב, שנערכה באוקטובר 1980 במרכז הגיוס של אוגדה אחת, נמצא, שקציני הקישור פועלים לפי נוהל חדש שפורסם באוגוסט 1979, המאפשר ביצוע מעקב על המידע שהועבר למרכזי הגיוס.

2. מרכז המיכון מפיק דו"ח למרכז הגיוס על חיילים המוצבים באוגדות ואינם משובצים ברשתות הגיוס. על פי הפרטים שהופיעו בדו"ח לא ניתן היה לדעת כמה זמן לא נכללו החיילים ברשת הגיוס.

באוקטובר 1980 הופק לראשונה דו"ח שצוין בו תאריך הצבת החייל באוגדה. לפי הדו"ח נמצאו מאות חיילים שלא שובצו ברשת הגיוס אף שהיו מוצבים באוגדות עוד לפני ספטמבר 1980, ובמקרים אחדים אף משנת 1966.

3. הנוהל קובע, שפעילי הגיוס יהיו חיילי מילואים מיחידות משנה שונות של האוגדה, כדי להבטיח את הפעלת הרשת בכל עת. המערכת הממוכנת אינה מנפקת רשימה של פעילי הגיוס השייכים לחוליית גיוס אחת או לאיזור גיוס אחד ושייכים לאותה יחידת משנה. בידי מרכז הגיוס לא היה כל כלי עזר, כדי לוודא שמינוי הפעילים מתאים לנוהל האמור.

בפברואר 1980 הונגה דו"ח מחשב הכולל את פעילי הגיוס השייכים לאיזור או לחוליה מסוימת ומשתייכים לאותה יחידת משנה. דו"ח זה ינופק פעמיים בשנה.

בדיקה מזגמית של 257 משלוחים של אסמכתאות לעדכון הרישומים בקובץ רשתות הגיוס העלתה, כי אין הקפדה מספקת על העברתן פעמיים בשבוע, כנדרש בהוראות. עוד נמצא, כי לעתים לא הקפידו היחידות לקבל את ההפקות והעדכונים שהופקו על סמך האסמכתאות. לפי הוראות חדשות שולחים מרכזי הגיוס את האסמכתאות כל יום. לעומת זאת העלתה הביקורת מקרים מספר, שהיחידות לקחו את ההפקות והעדכונים באיחור של שבוע-שבועיים.

4. בשלושה תאריכים שונים בנובמבר 1978 הועברו למחשב כ-14,000 אירועים לעדכון רשתות הגיוס האוגדתיות. 1,456 אירועים, שהם כ-10%, היו שגויים, ומתוכם 32% התייחסו ל-187 חיילים שלא היו מוצבים באוגדות המדווחות. שיעור השגויים בנתונים אלה, שהזרימו מחצית ממספר האוגדות היה 12%-18%, ואילו שיעור השגויים ביתר האוגדות היה 7%-9%.

חל שיפור בדיווח של האוגדות. בארבעה תאריכים, באוקטובר 1980, דיווחו האוגדות על 18,000 אירועים; רק 647 דו"חות (3.5%) היו שגויים וכמחציתם התייחסו לחיילים שלא היו מוצבים באוגדות. בדו"חות של שתי אוגדות היה שיעור השגויים 10%-14% ובדו"חות של אוגדה שלישית — 25%. בנובמבר 1980 הודיע מטכ"ל/אכ"א למשרד מבקר המדינה, שגויים, בעוד שבכרטיסים המנוקבים נמצאו רק כ-4% שגויים.

דיווח על שירות מילואים פעיל

בדצמבר 1978 קלט המחשב הודעות על התחלת שירות מילואים פעיל; כשליש מהן הועברו על גבי כרטיסים כתובים ביד. 29% מהכרטיסים הידניים נמצאו שגויים, בעוד שבכרטיסים המנוקבים היה שיעור השגויים פחות מ-1%.

בבדיקה של כ-47,000 הודעות על התחלת שירות מילואים מאוגוסט 1980 נמצא, כי שליש מהן עדיין הועברו באמצעות כרטיסים שמולאו בכתב יד. 17% מכרטיסים אלו נמצאו שגויים, בעוד שבכרטיסים המנוקבים נמצאו רק כ-4% שגויים.

המחשב מפיק פקודות הצבה חזויות לגבי חיילי מילואים שיש להעבירם מיחידה ליחידה; חיילים המוצבים ליחידת הפטור צריכים להגרע ממצבת יחידותיהם ארבעה חודשים לאחר הוצאת פקודת ההצבה. מתוך דו"ח שהופק בסוף דצמבר 1978 נמצא, כי ישנן כ-11,000 פקודות הצבה חזויות, שלא בוצעו, מהן כ-10,000 פקודות ליחידת הפטור.

בספטמבר 1980 נמצאו 3,643 הצבות חזויות מיחידה ליחידה וכ-10,000 הצבות חזויות ליחידת הפטור שלא בוצעו. השלישות הראשית הוציאה ביוזמתה הצבות פיסיות לגבי החיילים שלא דווח על ביצוע הצבתם החזויה, אולם לא וידאה שהחיילים התייצבו למעשה.

מערכת רישום תגבורת

1. מערכת רישום תגבורת הוכנה לשירותו של בסיס קליטה ומיון והיא כוללת נתונים על חיילים המתגייסים לצה"ל, ועל חיילים בשירות חובה ובשירות מילואים, המועברים מיחידה

ליחידה באמצעות הבסיס. נמצא, שהשלישות הראשית נהגה לעתים להציב או לגרוע חיילים השייכים ליחידות בסיס קליטה ומיון בלי להודיע על כך למערכת רישום תגבורת.

איתור חיילים המוצבים או נגרעים על ידי השלישות הראשית נעשה בעזרת דו"ח המתקבל אחת לחודש ממטכ"ל/אכ"א ובו פרטים על חיילים אלה.

2. בהשוואת נתונים, שנערכה באמצעות המחשב בנובמבר 1978, נמצאו אי התאמות בין קובץ רישום תגבורת לבין קובץ הרישום האישי.

על פי הדו"חות של חודש אוגוסט 1980 פחת מספר אי ההתאמות.

3. נוסף על דו"חות על קליטת אירועים ודו"חות פלט על אירועים שגויים שהוזרמו לקובץ רישום תגבורת מקבל בסיס קליטה ומיון דו"ח על רציפות המספור של האירועים, אולם הדו"ח אינו בא לידי שימוש משום שלא ניתן לדעת, על פי פרטיו, את הסיבה לחסרונם של האירועים שמספריהם חסרים.

דו"ח הרציפות משמש בעיקר לאיתור מקרים שבהם קרתה תקלה בהזרמת האירועים מקובץ רישום תגבורת לקובץ הרישום האישי.

4. במשך תקופה ארוכה דרש בסיס קליטה ומיון ממרכז המיכון להנהיג שיפורים מספר, הדרושים לו במערכת התגבורת.

בבדיקה שנערכה באוקטובר 1980 נמצא, כי מרבית השיפורים בוצעו. במאוס 1980 הוקם צוות לצורך בניית מערכת תגבורת חדשה לבסיס קליטה ומיון.

5. קובץ תגבורת סטטיסטי, המכיל נתונים מצטברים בדבר הביצוע לעומת התכנון, שנקבע על ידי מטכ"ל/אכ"א, לא היה מופעל מזה כשלוש שנים ולא ניתן היה לקבל ממנו מידע באמצעות שאילתות.

באוקטובר 1980 נמצא, כי מטכ"ל/אכ"א יכול לקבל מהקובץ מידע; כן מופק בעזרתו דו"ח יומי, המשמש את מטכ"ל/אכ"א ואת בסיס קליטה ומיון.

מניעת תאונות דרכים

דו"ח שנתי 29, עמ' 752

היקף התאונות

להלן נתוני מיפקדת קצין משטרה צבאית ראשי (מקמצ"ר) על תאונות הדרכים, שבהן היו מעורבים כלי רכב של צה"ל בשנת 1979, בהשוואה לשנת 1978:

1978	1979	
9,725	10,546	ס"ה תאונות
9,229	10,111	תאונות נזק בלבד
408	373	תאונות שבהן היו פצועים
88	62	תאונות קטלניות
774	664	ס"ה נפגעים
58	29	הרוגים: חיילים
52	41	אזרחים
436	387	פצועים: חיילים
228	207	אזרחים

הנתונים שבטבלה מצביעים על עלייה במספר התאונות, שבעטיין נגרם נזק בלבד וירידה במספר התאונות הקטלניות והתאונות, שבהן נפצעו חיילים ואזרחים.

בכינוס של הוועדה הבינ-חילוית למניעת תאונות דרכים, שנערך בדצמבר 1979, מסר מטכ"ל / אכ"א, שהיקף תאונות הדרכים, שבהן היו מעורבים חיילים, אינו עולה על היקף התאונות במגזר האזרחי, בהתחשב במספר הק"מ שנסעו כלי רכב של צה"ל; עם זאת תאונות הדרכים בצה"ל היו חמורות יותר יחסית. הנזק הכספי שגרמו תאונות הדרכים בצה"ל בשנת 1978 נאמד ב-650 מיליון ל"י בקירוב.

פעולות שיטור ואכיפה

באוקטובר 1976 הוקמה במקמצ"ר יחידה של אנשי מילואים, שמנתה 19 מומחים בתחום הבטיחות בדרכים והתעבורה (להלן — היחידה לבטיחות בדרכים), שתפקידה להיות גוף מייעץ לצה"ל. עד מועד סיום הביקורת לא נקבע תקן ליחידה.

במארס 1979 נקבע ליחידה תקן של 33 חיילי מילואים. המצבה, בנובמבר 1980, הייתה 26 חיילים, 24 מהם קצינים (ראה להלן).

בנובמבר 1976 הופעלה תכנית שיטור, על פי הצעות היחידה לבטיחות בדרכים; מאז לא שונתה התכנית והסירורים בצירי התנועה נמשכו על פיה. לא הושלמו סקר על נפח תנועה ודו"ח מסכם על המקומות שבהם אירעו תאונות.

בפברואר 1979 פירסם ענף שיטור במקמצ"ר תכנית חדשה לפיקוח על התעבורה במרחבי המשטרה הצבאית. בתכנית נקבעו משימות השיטור על פי עדיפות צירי התנועה, בהתבסס על ניתוח מידע שהצטבר בדו"חות סטטיסטיים, שערכה היחידה לבטיחות בדרכים, על תאונות הדרכים.

תכנית השיטור מ-1976 הופעלה רק ב"חודשי בטיחות", שבהם תוגברה המשטרה הצבאית באמצעי רכב וכוח אדם. בשנת 1978 הוחלט לקיים שישה חודשי בטיחות ולהפעיל בשאר החודשים תכנית שיטור עם מכסת שעות יותר נמוכה. במרחבים שנבדקו היה היקף תכנית השיטור השנייה 54%—75% מהיקף תכנית השיטור בחודש בטיחות.

1. בשניים משלושת המרחבים שנבדקו נמצא, היקף שעות השיטור שתכננו המרחבים בחודשי הבטיחות היה מצומצם בהשוואה לתכנית פיקוח התעבורה של מקמצ"ר: במרחב א' — ב-26% ובמרחב ב' — ב-40%; גם בהיקף הביצוע חלה ירידה והוא הגיע רק ל-77% עד 83% מהתכניות שהם עצמם קבעו. בינואר 1981 הודיע מטכ"ל / אכ"א למשרד מבקר המדינה, שהוא יקיים ביקורת על ביצוע תכניות השיטור בהתאם לתכנון.

2. בספטמבר 1979 החליט הרמטכ"ל להקים יחידת משטרה צבאית מטכ"לית לפיקוח על התעבורה. היחידה הוקמה באפריל 1980 ונועדה לפעול בפיקודים, בפיקוח על התעבורה בצירים ראשיים בלבד, במשך פרקי זמן מוגבלים ומתוכננים מראש. על פי פקודת מטכ"ל / אג"ת הוקמה היחידה באמצעות תקנים ואמצעים קיימים ולא הוסרה האחריות המרחבית מהפיקודים. פעולות היחידה נעשות נוסף על פעולות השיטור של המרחבים. באוגוסט 1980 מנתה היחידה 29 חיילים. מאז הפעלתה, במאי 1980, ועד אוגוסט 1980 ביצעה היחידה 6,434 שעות פיקוח בכל מרחבי הארץ. בתחילת 1981 הכינה בשבילה מקמצ"ר תכנית לפיקוח על התעבורה במרחבים.

3. במסגרת סיורי התעבורה הפעילה המשטרה הצבאית סיורי פיקוח מוסוים. הסירורים הופעלו על ידי ארבעה כלי רכב אורחיים שכורים. בהוראות מקמצ"ר נקבע, שאין להשתמש ברכב שנועד לפיקוח מוסויה. לנסיעות פרטיות או להסעות קבע או לכל נסיעה אחרת. מחיר שכירת רכב מסוג זה היה כ-1,700 ל"י ליום.

4. במרחב ג' נבדקה הפעלתו של כלי רכב שכור, שהועמד לרשות היחידה. נמצא, כי ב-25 מבין 74 ימים, שבהם היה כלי הרכב ברשות המרחב, הוא לא הופעל למשימות שיטור. בבדיקת הרישומים בכרטיס העבודה נמצאו מקרים מספר שבהם הצביע הרישום על דיווח לא אמין, ועל חשש לשימוש בכלי הרכב למטרות שלא נועד להן. לדוגמה: בתאריך ובשעות

שבהן נערכה במרחב ביקורת של משרד מבקר המדינה, והרכב נראה חונה במקום, דווח על סיור פיקוח תעבורה; הרישום נכרטיס העבודה לא התאים לקריאת מד האוץ. בעקבות הביקורת פנתה מקמצ"ר לכל המרחבים בדרישה להקפיד על שימוש ברכב השיטור על פי ההוראות.

בינואר 1981 הודיע מטכ"ל/אכ"א למשרד מבקר המדינה, שבעקבות הביקורת חקרה מצ"ח את המקרה ובעקבות החקירה הורה פרקליט הפיקוד להעמיד לדין משמעתי שלושה חיילים; כלי הרכב הוחזר לחברה להשכרת רכב.

מרחב צריפין דיווח על ביצוע משימות שיטור והסעה לבית הדין בימים שבהם שהו השוטרים בבית הדין כל עוד נמשכו המשפטים.

בספטמבר 1978 אסר מקמצ"ר על שילוב נסיעות מיהלחיות בסיור פיקוח על תעבורה. בדיקת המעקב במרחבים העלתה, שההוראה קיימה.

בפיקודים היו 14 מכשירי מכמונת מהירות וחלקם הופעל על ידי המרחבים. בשני פיקודים, שברשותם היו שמונה מכשירים, הושבתו שלושה מכשירים במשך חצי שנה מחוסר כלי רכב.

נבדקו הרישומים על הפעלת מכשירי מכמונת מהירות בשלושה מרחבים בתודשים אפריל—ספטמבר 1980. במרחב א' לא הופעל המכשיר במשך חודשיים; במרחב ג' הופעל המכשיר באופן חלקי; בכל אחד מהמרחבים הוא הופעל כ-430 שעות, דהיינו כשעתיים וחצי בממוצע ליום. הוגש מספר מועט של דו"חות בגין נסיעה במהירות מופרזת: במרחב א' — 31 ומהן 18 על אורחים שנסעו בתוך מחנה צבאי; במרחב ג' — 16 דו"חות.

בינואר 1981 הודיע מטכ"ל/אכ"א למשרד מבקר המדינה, שהורה למקמצ"ר להפעיל את מכשירי מכמונת המהירות על פי התכנון.

שיתוף פעולה עם משטרת ישראל

משטרת ישראל והמשטרה הצבאית לא קיימו במשותף סיורי פיקוח או הפעלה של מכמונות מהירות. במאוס 1978 הוחלט על שיתוף פעולה בין משטרת ישראל לבין המשטרה הצבאית באכיפת תקנות התעבורה.

במרחבים שנבדקו לא הופעלו מכמונות מהירות במשותף. סיורי שיטור משותפים התקיימו רק כאשר המרחב מצא אפשרות להקצות כוח אדם, שיצטרף לסיורי משטרת ישראל. למשל: במרחב ג' לא בוצעו כלל סיורים משותפים בתודשים אפריל — ואוגוסט 1980; במרחב א' בוצעו סיורים משותפים במשך 89 שעות; ובמרחב ב' — במשך 482 שעות.

המשטרה הצבאית לא העבירה למשטרת ישראל מידע על עברייני תנועה שנשפטו, כדי שיירשם בקובץ הנהגים הכללי, המנוהל במשטרת ישראל.

ביקורת המעקב ב-1980 העלתה, שכל פסק דין שנפסק על ידי בית הדין הצבאי לתעבורה הועבר למחשב של משטרת ישראל.

טיפול בעבירות תנועה

במשך שנת 1977 הועברו למדור עבירות תנועה 26,378 דו"חות על עבירות תנועה, 3,558 מהם לאחר שיפוט מהיר. היחידה שאליה מועברים דו"חות לשיפוט בפני קצין שיפוט בכיר חייבת, על פי ההוראות, לדווח לקמצ"ר על תוצאות השיפוט. לפי נתוני מקמצ"ר דיווחו היחידות בממוצע על 50% מהדו"חות שהועברו אליהן.

בשנת העבודה 1979 חל גידול רב במספר הנשפטים במבצעי שיפוט מהיר. מבין 24,000 דו"חות התייחסו 15,374 למקרים שלגביהם נערך שיפוט מהיר. בבדיקה מידגמית, שנערכה במדור עבירות תנועה במקמצ"ר נמצא, שבחודשים מאי—יולי 1980 הועברו לשיפוט בפני קצין שיפוט בכיר 2,217 דו"חות; עד אוקטובר 1980 דווח על תוצאות השיפוט לגבי 882 דו"חות בלבד.

בדיקה מידגמית של העמדה לדין בגין דו"חות על נסיעה במהירות מופרזת, בשני מרחבים של פיקוד המרכז, העלתה, ש-140 מ-289 דו"חות שנבדקו (45.4%) בוטלו מסיבות טכניות, והיינו ליקויים בהגשת הדו"ח, צילום לא תקין או סרט שרוף.

במרחב א' הוגשו במשך שישה חודשים רק 31 דו"חות על נסיעה במהירות מופרזת; 20 מהם בוטלו מסיבות טכניות. במרחב ב' הוגשו, מאפריל עד אוגוסט 1980, 452 דו"חות; 51 בוטלו מסיבות טכניות. בנובמבר 1980 הודיעה מקמצר, שבאוקטובר 1980 נערכו השתלמויות למפעילי המכמונות, בכדי לשפר את רמתם המקצועית.

בבדיקת הסיבות לביטול דו"חות מסיבות טכניות נמצא דו"ח שהוגש נגד סגן אלוף. כסיבה לביטול הדו"ח צויין "אין תמונה". על פי דרישת משרד מבקר המדינה פותח הפילם מחדש ונתקבלה תמונה תקינה. בעקבות הביקורת הועבר המקרה, באוקטובר 1980, לחקירת מצ"ח ולפרקליטות הפיקוד.

לקמצר ניתנה הסמכות להמיר דו"חות על עבירות תנועה באזהרה. בדיקת יומן ההמרות העלתה, שבחודשים אפריל — ספטמבר 1977 ומארס ואפריל 1978 היה שיעור ההיענות לבקשות המרה של חוגרים וקצינים עד לדרגת רס"נ — 51%, ולגבי קצינים מדרגת סא"ל ומעלה — עד כ-70%.

נבדק מידגם של 110 בקשות המרה מהחודשים אפריל ומאי 1980; 91 בקשות (83%) נענו בחיוב. שיעור ההיענות לבקשות היה אחיד לגבי כל הדרגות.

קמצר הורה לנהל כרטיס אישי לנהגים שאושרה להם בקשת המרה. הביקורת העלתה, שההמרות לא נרשמו בכרטיסים מאז דצמבר 1976.

בדיקת המעקב העלתה, שהיו כרטיסים לכל הפונים בבקשת המרה. בכרטיס נרשמו הרשעות קודמות והחלטות של קמצר בעניין ההחמרה.

מדור עבירות תנועה מנפק למרחבים פנקסי דו"חות ממוספרים בסדר מספרי רץ, אולם אינו עוקב אחר החזרת כל הדו"חות, ואף אינו מאמת מילוי תקין של פנקסי הדו"חות, כדי למנוע שימוש לא תקין בהם. סדרי הניפוק והפיקוח הנדרש מהמדור על העברת הדו"חות לא נקבעו בהוראות קמצר.

ביוני 1979 פורסם מדור עבירות תנועה נוהל בדבר ניפוק פנקסי דו"חות על עבירות תנועה, שנועד להבטיח מעקב אחר העברת הדו"חות שנרשמו למדור. במהלך ביקורת המעקב, בספטמבר 1980, פורסם הנוהל בהוראות קמצר. בדיקה מדגמית בשני מרחבים העלתה, שבמרחב א' היה פיקוח נאות על פנקסי הדו"חות; במרחב ג' הועלו ליקויים מספר לגבי שמירה על הוראות הנוהל.

בטיחות במחנות צה"ל

בפברואר 1977 ערכה היחידה לבטיחות בדרכים סקר לאיתור מפגעי תנועה ב-11 מחנות גדולים, והציעה שיפורים. במאי 1978 הוחל בביצוע העבודות בתל השומר, וביוני בצריפין.

מנתוני מרכז בינוי עולה, כי ב-9 מבין 11 מחנות שנסקרו נעשו עבודות לתיקון מפגעי בטיחות. העבודות בשני המחנות הגדולים הושלמו כמעט.

מערכת תקשורת בחיל משטרה צבאית

באפריל 1978 הוחלט לארגן מחדש את המערכת האלחוטית ולהוסיף רשת מרחבית לכל פיקוד, ומערכת קשר, שתופעל בין המרחב לבין חוליות השיטור ורכב השיטור.

ביקורת המעקב העלתה, שלא בוצעו שינויים במערכת התקשורת בחיל משטרה צבאית.

הוועדה לתיאום שירות מילואים

דו"ח שנתי 29, עמ' 761

על מפקדי היחידות, שלגבי חייליהן הוגשו בקשות לדחיית שירות, להמציא לוועדה לתיאום שירות מילואים, תוך 48 שעות מקבלת הבקשה ביחידה, חוות דעת ובה פירוט שירותו של החייל בשנה השוטפת ובשנה הקודמת, וכן ציון מספר החיילים שאומנו לאותו תפקיד או מקצוע. נמצא שבשנת 1978 הובאו לדיון כ-15% מהבקשות בלי חוות דעת מהיחידה.

בביקורת המעקב שנערכה בנובמבר 1980, נמצא, שהמצב לא תוקן אלא הוחמר; כ-27% מהבקשות הובאו לדיון בלי חוות דעת מהיחידה.

הוועדה בחיפה דנה בבקשות שהתייחסו לדחייה או לקיצור השירות של אנשי מילואים גם מחוץ לפיקוד הצפון.

בביקורת מידגמית, שנערכה לצורך מעקב, לא הועלו מקרים שהוועדה טיפלה בבקשות מחוץ לפיקוד הצפון.

ערר על החלטות הוועדה יוגש למזכיר הוועדה תוך שלושה ימים מיום קבלת ההודעה על החלטת הוועדה. ב-19 מקרים, מבין 150 שנבדקו, הוגשו העררים באיחור של 7 עד 20 יום, אך בניגוד לפקודות מטכ"ל טיפלו בהם מזכירות הוועדה והרשות הפוסקת.

בביקורת המעקב נמצא, שמספר הימים המירבי עד להגשת הערר אמנם קטן מ-20 ל-12, אולם גדל מספר המקרים שבהם היה איחור בהגשתו. במדגם של 50 בקשות נמצאו 28 בקשות שהוגשו באיחור של 7 עד 12 יום.

מהמסמכים שנבדקו בוועדה בחיפה עלה, שרק בפיקוד הצפון ובחיל האוויר דן בעררים שהוגשו הגורם המוסמך לשמש כרשות פוסקת. יתר הפיקודים והחילות פעלו בנושא זה בניגוד לפקודות מטכ"ל.

בבדיקת המעקב, שנערכה בנובמבר 1980, לא הועלו מקרים שבהם דנו בעררים גורמים בלתי מוסמכים.